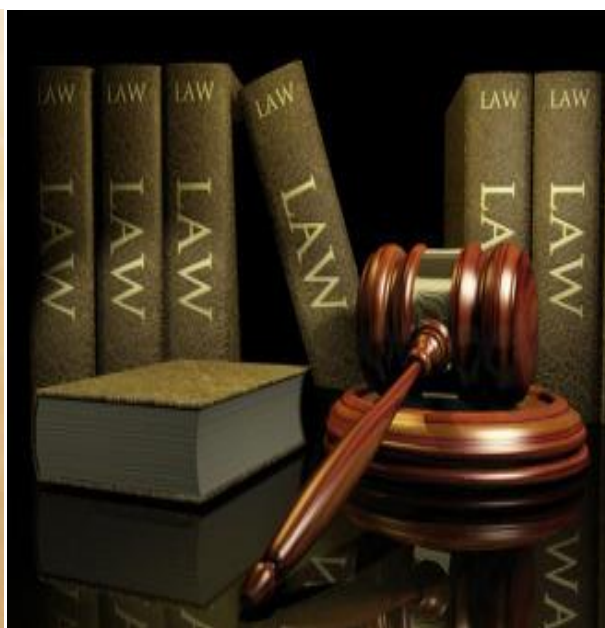

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЧЕНИХ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЦЕНТР ІНІЦІАТИВ МОЛОДІ»
БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «БЛАГОДІЙНЕ ТОВАРИСТВО
«УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЗАХИСТУ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ»
ТОВ «МЕДПРАВО-КОНСАЛТИНГ»
ТОВ «КЛІНІКА ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ № 1»
ІСПАНСЬКА КОМПАНІЯ LOREN COSTA LLORET SL**

СОЦІАЛЬНІ, ПРАВОВІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, СВІТОВИЙ ДОСВІД

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**05 ЛЮТОГО 2021 РОКУ
Льорет-де-Мар**

Крячко Марія Вадимівна,
студентка 4 курсу 1 медичного факультету
Запорізького державного медичного
університету

Воробйов Владислав Андрійович,
юрисконсульт юридичного відділу
Запорізького державного медичного
університету

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АБОРТУ

Ставлення до штучного переривання вагітності в усі часи були різними. Воно залежало від особливостей державного і суспільного ладу, від економічних і соціальних умов життя, від чисельності та щільності населення в країні, від релігійних вірувань [1, с. 28]. Однак проблема абортів була завжди актуальна, і обговорювалася не тільки як медична і соціальна проблеми, а також як морально-етична і правова.

У нашій країні штучне переривання вагітності за бажанням жінки вперше було дозволено радянським законодавством у 1920 р. – це на 40-50 років раніше ніж в інших європейських країнах [2, с. 360]. Однак слід зазначити, що в Україні через складну соціальну ситуацію, війну, голод, демографічні показники неухильно погіршувалися, а кількість абортів стрімко зростала, у зв'язку з чим, в 1930 р. перестали вести статистику абортів. З 1936 р. аборти були зовсім заборонені, проте це лише погіршило ситуацію, що склалася, так як в результаті законодавчої заборони проведення штучного переривання вагітності не припинилося, воно перейшло в нелегальну сферу [3, с. 226]. Вже у 1955 р. прийнято Указ «Про скасування заборони абортів», згідно з яким жінки мали право за власним бажанням переривати вагітність при терміні до 12 тижнів. Якщо аборт проводився у позалікарняних умовах або особою без спеціальної медичної освіти, то він розцінювався як кримінальний, і тягнув за собою кримінальне покарання [3, с. 231].

У 1960-х рр., коли в країнах СРСР тривалий час єдиним методом контрацепції залишалося штучне переривання вагітності, у західних країнах жінки стали більш усвідомлено підходити до планування сім'ї, все частіше вдаючись для запобігання незапланованої вагітності і використання протизаплідних засобів. Показник абортів протягом 1960–1970-х рр. в СРСР був найвищим у світі, і становив приблизно 120 випадків на 1000 жінок [4, с. 9].

Згідно Декларації щодо медичного абортів, прийнятої в Осло у серпні 1970 р., перший етичний принцип, що висувається лікареві, вимагає поважати людське життя з самого його початку. Серед варіантів підходу до визначення точки відліку початку життя виділяють момент зачаття, різні періоди внутрішньоутробного розвитку та власне народження. Кожен з цих варіантів має сильні і слабкі сторони. Ряд дослідників, які вважають, що право на життя виникає у певні терміни внутрішньоутробного періоду,

пропонують встановити його у 4 тижні вагітності, коли виникає перше серцебиття, у 6 тижнів – коли реєструється електрофізіологічна активність мозку тощо. Найчастіше схиляються до позиції, згідно з якою початком життя людини визнається термін життя плоду в 22 тижні, оскільки плід має багато ознак майбутньої людини, тому визнання саме такого віку як початку життя вважається оптимальним[5, с. 70].

Після розпаду СРСР засоби контрацепції стали більш доступними, однак, через високу їх вартість і можливий ризик для здоров'я, аборт залишався основним способом вирішення проблеми незапланованої вагітності.

У світі на сьогоднішній день існують чотири типи законодавства про аборт, Україна відноситься до так званого ліберального типу, за яким дозволяється штучне переривання вагітності за бажанням жінки. Однак, серед країн з ліберальним законодавством, Україна має досить високий відсоток по кількості абортів протягом багатьох років.

Проблема абортів є невід'ємною частиною законодавства про право на життя. У багатьох країнах, особливо в тих, де католицька церква має сильні позиції, право на життя як таке розглядається у якості підстави для заборони абортів. При розгляді даної проблеми особлива роль відводиться з'ясуванню двох ключових питань: по-перше, це виникнення моменту права на життя, а, по-друге, це визначення, що є людський плід, а що є власне людина. В українському законодавстві проведення абортів не заборонено, проте виставляється ряд обмежень. Але, незважаючи на це в нашій державі щорічно їх проводиться близько 200 тисяч. За даними МОЗ, упродовж 2005 року 180 тисяч українок зробили аборти [5, с. 69]. За офіційною статистикою, зі 180 тисяч зареєстрованих абортів 130 тисяч українські жінки роблять за власним бажанням (решта – це самовільні аборти і аборти за медичними приписами). І хоча з року в рік, як стверджують медики, українські жінки все менше роблять аборти, за кількістю таких операцій Україна все одно втричі перевищує європейські показники. І це в умовах демографічної кризи, в якій Україна перебуває вже тривалий час.

В українському законодавстві питання абортів регламентоване у ч. 6 ст. 281 «Цивільного кодексу України» [6] й у ст. 50 «Основ законодавства України про охорону здоров'я» [7], де передбачено, що штучне переривання вагітності може бути проведене за бажанням жінки при вагітності строком не більше 12 тижнів. У випадках, визначених законодавством, аборт може бути проведено при вагітності від 12 до 22 тижнів. За незаконне проведення абортів настає кримінальна відповідальність відповідно до ст. 134 Кримінального кодексу України [8]. Окреслена проблематика детально врегульована і на рівні підзаконних нормативно-правових актів. Зокрема, Наказом МОЗ України від 20.07.2006 № 508, яким затверджено «Інструкцію про порядок проведення операції штучного переривання вагітності»[9], у якій визначено методики проведення абортів, Наказом МОЗ України від 29.12.2005 № 782, що затвердив «Клінічні протоколи з акушерської і гінекологічної допомоги», які закріплюють у тому числі питання медичного абортів.

За офіційними даними медичної статистики упродовж останніх 10 років в Україні зменшилася кількість абортів у шість разів. Сьогодні на кожних 100

новонароджених припадає близько 30 абортів. Варто зазначити, що така позитивна тенденція у першу чергу зумовлена не законодавчими або якимись іншими заборонами, а тим, що покращився рівень життя населення (вищий рівень соціальної захищеності громадян, доступність контрацепції, тощо).

Висновки. За статистикою МОЗ, щорічно близько 200 000 українок переривають вагітність: 60% абортів виконуються за бажанням жінки, 40% – за медичними показаннями. Причини, що штовхають жінок на таку радикальну міру, різноманітні: юний або похилий вік вагітної; фінансові або сімейні проблеми; наявність у сім'ї інших дітей; психологічна незрілість; примус з боку партнера або родичів; вагітність в результаті сексуального насильства. Всі перераховані фактори заслуговують делікатного підходу і ретельного подальшого вивчення.

Заборона абортів, на жаль, не зменшить суттєво їх загальну кількість, а кількість ускладнень збільшиться у декілька десятків разів, оскільки значно більша кількість жінок шукатиме будь-яку можливість здійснити кримінальний аборт або їхатиме з метою його здійснення до тих держав, де він залишиться легалізованим. Та все ж найтяжче у цій ситуації саме жінці, яка внаслідок переважно із суб'єктивних причин зважується на цей крок, неусвідомлюючи до кінця усього трагізму свого вчинку та його жахливих наслідків для її фізичного і морального здоров'я. Виникає думка, що право на аборт – це право на страждання.

Список використаних джерел:

1. У истоков человеческой жизни: правовые аспекты. Под. ред. В. В. Чхиквадзе. М.: Мысль, 2010. 248с.
2. Болотіна Н.Б. Медичне право як галузь права і навчальна дисципліна. Сучасне українське медичне право: монографія / за заг. ред. С. Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010. 468 с.
3. Стеценко С.Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я.. Медичне право України: підручник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507с.
4. Стеценко С. Г. Искусственное прерывание беременности в контексте защиты прав человека. Юрист. 2002. № 5. С.9-14.
5. Третьяков В. М., Махмудов Е. Ю. Нормотворча діяльність Всесвітньої організації охорони здоров'я і формування в Україні галузі медичного права та її правових інститутів. Економіка та держава. 2006. № 3. С. 69-70.
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://urist-ua.net/кодекси/цивільний_кодекс_україни/
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
9. Інструкція про порядок проведення операції штучного переривання вагітності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-06#Text>.